

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

КОХАНЧУК Юрій Олександрович

УДК: 336.761

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

РОЗВИТОК РИНКУ АКЦІЙ В УКРАЇНІ

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ О.Ю. Коханчук
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
АБРАМОВА Ірина Вячеславівна
к. е. н, доцент

Житомир – 2022

Висновок кафедри фінансів і кредиту
за результатами попереднього захисту:
КОХАНЧУКА Юрія Олександровича

Протокол засідання кафедри № _____ від «___» _____ 2022 р.

Завідувач кафедри: к. е. н., професор _____ ДЕМА Дмитро Іванович
(підпис)

«___» _____ 2022 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти КОХАНЧУК Юрій Олександрович захистив (ла)
(прізвище, ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК _____

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Коханчук Ю.О. – Розвиток ринку акцій в Україні. Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Поліський національний університет, 2022.

В кваліфікаційній роботі обґрунтовано теоретико-методологічні підходи до розвитку ринку акцій. Встановлено стан та тенденції розвитку ринку акцій в Україні. Досліджено проблеми та перспективи розвитку ринку акцій з урахуванням світового досвіду. Спрогнозовано динаміку фондового індексу українських компаній.

Ключові слова: акція, біржова торгівля, фондовий індекс, андеррайтинг, біржа.

SUMMARY

Kokhanchuk Yu. O. - Development of the stock market in Ukraine. Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 072 "Finance, banking and insurance". – Polissia National University, 2022.

The theoretical and methodological approaches to the development of the stock market are substantiated in the qualification work. The state and development trends of the stock market in Ukraine have been established. The problems and prospects of the development of the stock market are studied, taking into account world experience. The dynamics of the stock index of Ukrainian companies is predicted.

Keywords: stock, stock exchange, stock index, underwriting, stock exchange.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК РИНКУ АКЦІЙ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ.....	8
Висновки до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2. СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ АКЦІЙ В УКРАЇНІ	13
Висновки до розділу 2.....	20
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ АКЦІЙ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ	21
Висновки до розділу 3.....	26
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми та аналіз останніх досліджень. Ринок акцій сприяє перерозподілу фінансових ресурсів між секторами національної економіки. Він має складну структуру і є однією з найбільш потужних складових ринку цінних паперів. Акції посідають одне із ключових місць в процесі біржової торгівлі. Водночас наразі процес розвитку ринку акцій наражається на низку проблем, серед яких військова агресія з боку російської федерації, загальне падіння економіки країни, руйнація виробничих і майнових комплексів акціонерних товариств в областях, де ведуться активні бойові дії є ключовими. Саме тому питання, пов'язані з його формуванням та функціонуванням набувають особливої актуальності.

З вивченням питань, пов'язаних з формуванням та функціонуванням ринку акціонерного капіталу, пов'язані праці І. Абрамової, Д. Деми, Л. Недільської, С. Мошенського, Н. Рощина, О. Рубана та інших [1, 24, 32, 34, 35]. Рівень розвитку фондового ринку України в сучасних мовах вивчала Л. Ємельянова [2]. Аналіз стану ринку акціонерного капіталу здійснював Я. Лепа [23]. Перспективи розвитку фінансового ринку досліджував О. Шимко [45]. Проте попри значні наукові досягнення у зазначеному напрямі низка питань, пов'язаних з формуванням й функціонуванням ринку акцій, потребують продовження та поглиблення.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування стану та перспектив розвитку ринку акцій в Україні.

Визначена мета обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- дослідити теоретико-методологічні підходи до визначення змісту та особливостей функціонування ринку акцій в Україні;
- визначити стан та тенденції розвитку ринку акцій в Україні;
- з'ясувати перспективи та спрогнозувати ймовірнісні сценарії розвитку ринку акцій в Україні.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження є процес формування та функціонування ринку акцій в Україні. Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних положень висвітлених в науковій літературі та практичних аспектів функціонування ринку акцій в Україні.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження став системний метод пізнання економічних явищ та процесів. Розв’язання завдань кваліфікаційної роботи здійснювалося за допомогою методів: *теоретичного узагальнення* – для визначення понятійно-категоріального апарату, формування висновків і пропозицій; *розрахунково-конструктивний* – для дослідження сучасного стану та перспектив розвитку ринку цінних паперів в цілому й ринку акцій зокрема; *метод кореляційно-регресійного аналізу* – для визначення впливу різного роду чинників на функціонування ринку акцій; *графічний та табличний прийоми* – для предметної ілюстрації одержаних результатів та ін.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В процесі дослідження через побудову лінії тренду з використанням поліному 2-го порядку, прогнозовано рівень Індексу українських акцій, який відображає капіталізацію найбільших компаній України.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення наукової новизни, висновки і пропозиції мають практичне значення та можуть використовуватися акціонерними товариствами, біржовими посередниками й іншими агентами ринку акцій.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора на тему:

- «Роль ринку акціонерного капіталу у формуванні інвестиційної політики підприємств», оприлюднено на VI науково-практичній студентській конференції «Фінансове забезпечення економіки» (20 червня 2022 р., Поліський національний університет);
- «Теоретичні аспекти формування та функціонування ринку акцій» оприлюднено на VIII науково-практичній інтернет-конференції «Фінансова

політика регіонального розвитку» (3 листопада 2022 р., Поліський національний університет);

- «Перспективи розвитку ринку акцій в Україні з урахуванням світового досвіду», оприлюднено на студентській науково-практичній конференції «Студентські наукові читання – 2022» за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт(Поліський національний університет).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 28 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 4 таблиці та 8 рисунків. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (46 найменувань), 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

РОЗВИТОК РИНКУ АКЦІЙ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Акції є важливими інструментами ринку цінних паперів. Вони створюють умови для залучення фінансових ресурсів у господарську діяльність підприємств. Наразі акціонерні товариства в Україні стикнулися з безпрецедентними викликами: віна з російською федерацією, руйнація виробничої інфраструктури, втрата ринків збуту та покупців продукції, руйнування логістичних зв'язків, падіння платоспроможного попиту тощо. Зазначені обставини зменшили капіталізацію даних суб'єктів ринку, а й мали негативний вплив на котирування їх цінних паперів, інвестиційну привабливість бізнесу, укладання господарських договорів.

Л. Ємельянова наголошує, що функціонування ринку акцій значно впливає на економіку усєї країни. Науковець стверджує, що зміна динаміки фондових індексів вказує на зміну капіталу компаній, акції яких лежать в основі цих індикаторів, що в свою чергу тягне за собою зміни в економічній системі держави [2]. С. Мошенський зауважує: «Глобальний ринок акцій поступається за своїм обсягом лише облігаційному ринку, але є значно складнішим за своєю організацією. На відміну від облігацій – паперів з фіксованою прибутковістю, ризик дефолта за якими є невеликий, прибутковість акцій залежить від багатьох обставин, які важко заздалегідь прогнозувати» [24].

М. Стецько стверджує, що «Ринок корпоративних цінних паперів і, зокрема, ринок акцій, його особлива інфраструктура як складові частини ринкової економіки, створюють передумови мультиплікаційного ефекту, який значно підсилює дію виробничого капіталу із залученням значних обсягів фіктивного капіталу» [40]. Яке б з визначень ринку акцій не бралось б до уваги варто розуміти, що ринок акцій за своєю суттю і структурою є звичайним ринком, де є покупці, продавці, формується попит та пропозиція. Відмінною ознакою цього ринку є товар, який на ньому продається, тобто акції.

Головними гравцями ринку акцій (покупцями та продавцями) є емітенти – особи, які бажають збільшити обсяги свого капіталу, інвестори – особи, які бажають отримати прибуток від володіння акціями, посередники – установи, які мають повноваження на здійснення операцій з цінними паперами. Графічне зображення взаємодії між ключовими гравцями цього ринку проілюстровано на рис. 1.1. Очевидно, що ефективну взаємодію між усіма зацікавленими сторонами у цьому процесі забезпечують професійні учасники (фінансові посередники): брокери, дилери, торговці цінними паперами тощо.

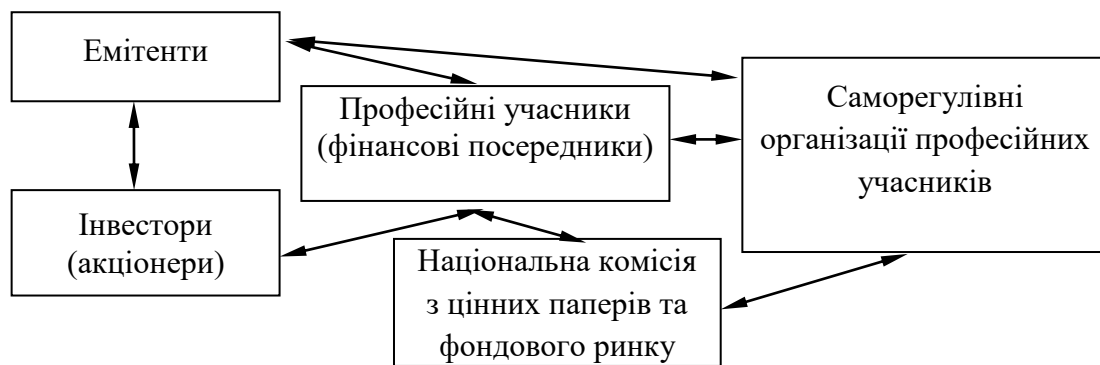


Рис. 1.1. Типові гравці ринку акцій

Джерело: побудовано на основі [32].

Професійні учасники забезпечують обіг цінних паперів на ринку акцій, здійснюють їх депозитарний облік, реєстрацію, управлінням активами клієнтів та низку інших операцій. Діяльність з торгівлі цінними паперами провадять переважно брокери та дилери. Важливо розуміти, що брокери – це особи, які працюють на клієнта і за його рахунок, а дилери – це професіонали, які працюють самі на себе. Не варто забувати і про організаторів торгів – біржі та позабіржові фондові торговельні системи, які створюють технічні умови для торгівлі цінними паперами. Крім того, захист прав та інтересів своїх членів забезпечують саморегульвні організації, членами яких є професійні торговці цінними паперами – брокери й дилери певної біржі. Як правило вони самостійно ініціюють створення таких організацій й фінансують їх діяльність коштом членських внесків.

Види діяльності професійних учасників проілюстровано на рис. 1.2.



Рис. 1.2. Послуги професійних учасників на ринку акцій

Джерело: побудовано на основі [32].

Андеррайтинг – це діяльність, яка пов’язана з випуском та первинним розміщенням акцій або інших видів цінних паперів на рику. Цей вид діяльності здійснюють або спеціальні андеррайтинові компанії або спеціалізовані відділення у банківських установах. На початковому етапі своєї роботи андеррайтер вивчає фінансовий стан клієнта та дає рекомендації щодо майбутньої емісії цінних паперів. Якщо умови емісії клієнта влаштовують, компанія починає розробку проспекту емісії. Проспект – це коротка характеристика майбутньої емісії цінних паперів з зазначенням виду, термін обігу, номінальної вартості та інших характеристик акцій. На думку М.В. Корягіна процес оцінки вартості підприємства є найважливішим під час формулювання проспекту емісії акцій і полягає у наступному:

- встановлення цілей оцінки вартості підприємства;
- обрання виду вартості, що визначатиметься;
- обрання методу оцінки вартості підприємства;

– обрання підходу до оцінки вартості підприємства [17].

Перспективний є фактичною характеристикою процесу емісії. Після його проходження андеррайтер може здійснити викуп та первинне розміщення щойно емітованих акцій. Підприємству-емітенту така купівля гарантовано й швидко дозволить або ж сформувати, або ж поповнити власний капітал.

Діяльність з управління цінними паперами спрямована або на збереження вартості активів клієнта, або на отримання прибутку від операцій купівлі-продажу акцій чи інших видів цінних паперів. Як правило цей вид діяльності здійснюють трастові компанії, трастові відділення банківських установ, інші фінансові інституції. Трастові послуги пришвидшують обіг акцій, тим самим забезпечуючи ліквідність даного сегменту ринку цінних паперів.

Окремим видом діяльності на ринку акцій є депозитарна діяльність. Вона включає в себе різного роду операції. В першу чергу – це операції пов'язані з депозитарним обліком цінних паперів, їх зберіганням й зарахуванням (списанням) доходів і інших виплат за ними. Надають ці послуги зберігачі, депозитарії й інші фінансові установи, які мають спеціальні ліцензії на здійснення даного виду діяльності. Доповнюють депозитарну діяльність реєстратори, які ведуть реєстр власників іменних акцій. Такий реєстр є доцільним для акціонерних товариств, де чисельність таких власників переважає 500 осіб. Реєстраторська діяльність є окремим видом діяльності і часто – не пов'язаним з іншими операціями, що обслуговують випуск і обіг акцій.

Організація торгівлі акціями – це, як правило, прерогатива бірж. Проте наразі позабіржова торгівля теж сприяє формуванню ліквідності ринку цінних паперів. У забезпеченні ефективної роботи як біржового, так і позабіржового ринку акцій вагома роль належить інформації. Адже відомим є постулат про те, що інформація – це товар, який має відповідну собівартість, на який завжди є попит, а отже формується ціна. З огляду на те, що ринок акцій є дуже мінливим, своєчасно отримана інформація створює конкурентні переваги його учасникам.

Отже, теоретико-методологічне обґрунтування теми дослідження, дозволило сформулювати висновки про те, що головне призначення ринку акцій

– капіталізація акціонерних товариств. Придбання акцій дозволяє управляти компанією та претендувати на частину її майна. Функціонування ринку значно впливає на економіку усієї країни. Зміна динаміки фондових індексів вказує на зміну капіталу компаній, акції яких лежать в основі цих індикаторів, що в свою чергу тягне за собою зміни в економічній системі держави.

Висновки до розділу 1

1. Встановлено, що ключовим елементом ринку цінних паперів є ринок акцій. Метою функціонування ринку акцій є перерозподіл капіталу між різними сегментами та секторами економіки з використанням такого фінансового інструменту як акції. Завдяки емісії та розповсюдженню акцій, акціонерні товариства мають змогу акумулювати та залучати у господарський обіг вільний фінансовий капітал, що обертається на фінансовому ринку.

2. Доведено, що значні обсяги операцій з акціями дозволили виокремитися їм у окремий сегмент ринку цінних паперів. Головне призначення ринку акцій – капіталізація акціонерних товариств, а його ключовими учасниками є емітенти, інвестори та професійні учасники. Професійну діяльність на цьому ринку провадять дилери, брокери, депозитарні установи, торговці та інші фінансові установи, які мають відповідні ліцензії.

3. Обґрунтовано, що професійні учасники забезпечують ліквідність ринку акцій, купуючи й продаючи даний вид цінних паперів вони створюють попит і пропозицію, а відповідно і конкуренцію на ринку. Від проведення таких операцій додана вартість формується на кожному етапі купівлі-продажу акцій, а отже кожен з учасників отримує свою частку прибутку. Акцентовано увагу на тому, що саме діяльність професіоналів сприяє розвитку ринку акцій й формує його конкурентні переваги серед інших сегментів ринку цінних паперів.

РОЗДІЛ 2

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ АКЦІЙ В УКРАЇНІ

Акції – є фінансовими інструментами, за допомогою яких формується власний капітал акціонерного товариства. Інвестувати у акції підприємства чи ні, та якою буде інвестиційна політика підприємства, насамперед залежить від надійності емітента та фінансової забезпеченості самого інвестора. Наразі ринок акціонерного капіталу України переживає складні часи. Військова агресія РФ та катастрофічне падіння економіки змусило уряд країни та НКЦПФР спочатку призупинити його роботу, а вже починаючи з серпня 2022 р. розпочати поступові, обережні кроки по її відновленню.

Проте падіння ринку розпочалося ще до початку війни приблизно з січня-грудня 2021 р. Ключові причини такої ситуації були закладені в складній політичній ситуації в середині та навколо України. Чутки про ймовірну агресію з боку російської федерації негативно позначалися на котируванні цінних паперів українських емітентів попри їх надійне фінансове становище. Торгівля акціями у 2021 р. поступово втрачала свої обсяги порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Всього впродовж року було зареєстровано 86 випусків акцій на суму 42,88 млрд грн (табл. 2.1).

Як свідчать дані таблиці найбільша кількість випущених акцій була зафіксована у червні та вересні 2021 р., а найбільший обсяг у сумі 20 734,22 млн грн – у жовтні 2021 р. Найбільш крупним емітентом акцій впродовж 2021 р. було ПАТ «Українські енергетичні машини», яке випустило цінних паперів даного виду на суму 1,31 млрд грн. Наступним за обсягом випущених акцій було АТ «Українські національні авіалінії». Обсяг емісії даного акціонерного товариства впродовж 2021 р. склав 0,5 млрд грн. Безумовно діяльність цих підприємств у 2021 р. можна було охарактеризувати як ефективну, а їх фінансове становище – надійним, привабливими для інвестування. Водночас варто зауважити, що у 2022 р. війна внесла свої корективи як в діяльність зазначених підприємств, так і функціонування ринку акцій в цілому. Авіакомпанії наразі призупинили свою

діяльність, а навіть потужні підприємства потерпають від варварських дій російського агресора.

Таблиця 2.1

Розмір та кількість випусків акцій, 2021 р.

Період	Обсяг випуску акцій, млн грн	Кількість випусків, шт
Січень	124,96	5
Лютий	2 252,71	7
Березень	1 883,98	3
Квітень	146,96	4
Травень	4 357,27	4
Червень	1 087,10	12
Липень	2 437,60	9
Серпень	2 067,68	5
Вересень	3 244,52	11
Жовтень	20 734,22	8
Листопад	2 390,87	7
Грудень	2 156,41	11
Усього	42 884,28	86

Джерело: побудовано за даними: НКЦПФР <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> [6].

Аналіз обсягів торгів на фондових біржах засвідчив, що найбільшим попитом користується такий вид фінансових інструментів як облігації внутрішньої державної позики. Дані табл. 2.2 засвідчують. Що у квітні та грудні 2022 р. торги цим видом цінних паперів відбувалися особливо активно. Друге місце за об'ємом торгів на офіційних біржах посідали облігації зовнішніх державних позик. Середній обсяг торгів цим фінансовим інструментом впродовж 2021 р. склав 350 млн грн. Пік продажів теж припав на квітень та грудень 2021 р. Акції внутрішніх емітентів посіли третє місце за обсягами продажів серед усіх фінансових інструментів, що торгувалися на офіційних організаторах біржових торів. Впродовж 2021 р. було продано акцій на суму понад 500 млн грн.

Найменш популярними на біржах впродовж року традиційно залишалися похідні фінансові інструменти. Середній обсяг торгів ф'ючерсними контрактами становив 5,0 млн грн. Щодо показників торгівлі опціонними сертифікатами, то певна активність спостерігалася лише у червні, сума укладених угод становила у цей проміжок часу 21,92 млн грн, 0,12 млн грн було зафіксовано у березні і 0,1

млн грн – у лютому. Впродовж інших місяців торгівля опціонними контрактами не відбувалася.

Таблиця 2.2

**Обсяг торгів на організованому ринку цінних паперів з розподілом за
видом фінансового інструменту, 2021 р., млн грн**

Період	Акція	Акція іноземного емітента	Інвестиційний сертифікат	Облігація внутрішніх державних позик	Облігація внутрішніх місцевих позик	Облігація зовнішніх державних позик	Опціонний сертифікат	Ф'ючерсний контракт	Фінансовий інструмент іноземного емітента	Загальний підсумок
Січень	20,31	2,77	0,84	32595,58	34,27	30,08	0,00	1,56	0,00	32861,59
Лютий	20,06	2,41	1,62	41028,20	18,84	126,94	0,10	0,70	0,01	41341,59
Березень	33,63	1,41	1,45	42355,67	10,59	126,35	0,12	8,37	0,00	42792,06
Квітень	80,85	21,37	1,40	32224,59	9,42	405,73	0,00	2,27	0,00	32827,09
Травень	37,16	6,68	5,44	16403,61	214,36	262,22	0,00	2,88	0,00	17296,76
Червень	35,39	9,46	1,13	36047,15	488,51	200,16	21,92	1,64	0,00	37023,58
Липень	15,03	9,56	1,59	33296,23	0,27	166,81	0,00	0,63	0,00	33735,02
Серпень	99,42	7,29	0,35	38171,34	0,29	85,43	0,00	6,44	0,00	38494,19
Вересень	46,08	6,61	0,32	40691,70	5,79	48,89	0,00	4,86	0,00	41072,68
Жовтень	83,13	7,72	0,37	41720,40	9,85	139,69	0,00	2,19	0,00	42293,23
Листопад	47,19	2,82	0,54	53044,02	314,95	364,96	0,00	2,62	0,00	53908,05
Грудень	72,84	26,05	0,70	36178,40	808,88	827,41	0,00	3,00	0,00	38314,73
Усього	591,08	104,16	15,74	443756,88	1916,04	2784,66	22,15	37,17	0,01	451960,57

Джерело: побудовано за даними: НКЦПФР <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> [6].

Як свідчать дані таблиці 2.3 торгівля акціями та іншими фінансовими інструментами відбувається на фондових біржах – серед яких лідером за обсягами продажів є Перспектива, ПФТС та Українська біржа. Найменший обсяг торгів відбувався на УМВБ, де середньорічний обіг цінних паперів становив 0,6 млн грн. Серед цінних паперів домінуючі позиції займали облігації, акції, інвестиційні сертифікати. Попри те, що облігації торгуються більшими обсягами на біржах, акції посідають друге місце серед фінансових інструментів. Найменший попит прослідковувався на похідні фінансові інструменти, які на офіційних фондових біржах в Україні представлені переважно ф'ючерсними контрактами та опціонами. Серед емітентів, вітчизняні компанії були більш чисельною групою, яка брала участь у торгах, в порівнянні з іноземними представниками.

**Обсяг торгів цінними паперами на фондових біржах України,
2021 р., млн грн**

Період	УБ	ПФТС	УМВБ	ПЕРСПЕКТИВА	Усього
Січень	194,98	15444,04	0,65	17221,92	32861,59
Лютий	262,50	16934,36	0,70	24144,03	41341,59
Березень	270,43	23087,23	0,43	19433,96	42792,06
Квітень	537,27	16332,44	0,46	15956,91	32827,09
Травень	662,38	8919,01	0,46	7714,90	17296,76
Червень	2018,36	13335,24	0,68	21669,30	37023,58
Липень	1178,27	16051,36	0,63	16504,75	33735,02
Серпень	788,63	21778,06	0,54	15926,96	38494,19
Вересень	1436,19	21823,49	1,46	17811,54	41072,68
Жовтень	1937,15	20438,63	2,19	19915,25	42293,23
Листопад	1695,23	27056,47	2,51	25153,83	53908,05
Грудень	2309,20	20343,44	2,40	15659,69	38314,73
Усього	13290,61	221543,78	13,12	217113,06	451960,57

Джерело: побудовано за даними: НКЦПФР <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> [6].

В довоєнний період біржова торгівля переважно локалізувалася на таких операторах як «Перспектива», Українська біржа, УМВБ та «ПФТС». Загальний обсяг операцій, що там відбувався становив 97 % від усієї торгівлі фінансовими інструментами, а операції переважно відбувалися на вторинному ринку цінних паперів, де традиційно відбувається перепродаж раніше емітованих цінних паперів. Первинний ринок цінних паперів – це ринок першого їх розміщення, на офіційних біржах складав лише 15 %. Обсяги торгівлі цінними паперами залежно від виду ринку відображено на табл. 2.4.

Якщо аналізувати обіг фінансових інструментів, в тому числі акцій за видами ринків на яких вони обертаються, то можна стверджувати, про їх домінування на вторинному ринку (табл. 2.3). Вторинний ринок є особливо привабливим для формування та перерозподілу інвестиційних ресурсів. Це пов'язано насамперед з тим, що офіційні торговці часто інвестують власні кошти у цінні папери з метою отримання маржинального прибутку тим самим забезпечуючи ліквідність даного сегменту ринку цінних паперів, він залишається привабливим і для іноземних інвесторів, через відкритість, швидкість і прозорість тих операцій, які на ньому відбуваються.

Інформацію, щодо обсягів торгівлі цінними паперами у розрізі ринкових сегментів та операторів торгівлі представлено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

**Обсяги торгівлі цінними паперами залежно від виду ринку,
2021 р., млн грн**

Вид оператора ринку	Первинний ринок		Вторинний ринок				Разом
	Спотовий ринок	Усього	Ринок РЕПО	Строковий ринок	Спотовий ринок	Усього	
УБ	100,30	100,30	6667,13	24,13	6499,06	13190,31	13290,61
ПФТС	420,45	420,45	8755,24	0,00	212368,10	221123,33	221543,78
УМВБ	0,00	0,00	0,00	13,03	0,09	13,12	13,12
ПЕРСПЕКТИВА	0,00	0,00	70962,72	0,00	146150,33	217113,06	217113,06
Усього	520,75	520,75	86385,09	37,17	365017,57	451439,82	451960,57

Джерело: побудовано за даними: НКЦПФР <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> [6].

Дані таблиці свідчать, що найбільш потужним оператором ринку цінних паперів в Україні є ПФТС. Тут перерозподіляється понад 221 млн грн. Інвестори можуть задовольнити свої потреби у джерелах ресурсів шляхом придбання цінних паперів як на первинному ринку, так і на вторинному його сегменті. Водночас, варто відмітити, що спотові операції на біржах УМВБ та ПЕРСПЕКТИВА, впродовж 2021 р. не відбувалися. Загалом УМВБ демонструвала найгірші показники роботи як на первинному, так і на вторинному ринках цінних паперів. Аналіз вітчизняного ринку акцій показав, що лідерами наразі є такі емітенти даного виду цінних паперів як Мотор Січ, Центренерго, Райффайзен Банк Аваль, Укрнафта, Миронівський Хлібопродукт. Купити акції цих акціонерних товариств можна як на Українській біржі, так і на Лондонській фондовій біржі.

Ключовими індикаторами розвитку фондового ринку є фондові індекси. В Україні стан розвитку ринку акцій найбільш повно характеризує Індекс українських акцій – «Індекс UX», який є індикатором, що розраховується ПАТ "Українська біржа". Відповідно до методики біржі Індекс (In) розраховується як відношення сумарної ринкової капіталізації цінних паперів (MCn), включених в список для розрахунку індексу, до сумарної ринкової капіталізації цінних

паперів на початкову дату (MC_1), помножене на значення індексу на початкову дату (I_1) і на поправочний коефіцієнт (Z_n) [9]:

$$I_n = Z_n * I_1 * \frac{MC_n}{MC_1} \quad (2.1);$$

MC_n – сума ринкових капіталізацій акцій:

$$MC_n = \sum_{i=1}^N W_i * P_i * Q_i * C_i \quad (2.2);$$

де W_i – поправочний коефіцієнт, що враховує кількість i -их акцій у вільному обігу (коефіцієнт free-float, C_i – коефіцієнт, що обмежує частку капіталізації i -ої акції (ваговий коефіцієнт); Q_i – загальна кількість i -их акцій, P_i – ціна i -тої акції в гривнях на момент розрахунку n ; N – число акцій в Списку цінних паперів [9].

Список цінних паперів, що використовуються для розрахунку індексу, визначається Індексним комітетом і складається з найбільш ліквідних цінних паперів. Вибір цінних паперів здійснюється на основі експертної оцінки серед цінних паперів, допущених до торгів на Біржі. Рішення Індексного комітету про зміну кількості цінних паперів, що використовуються для розрахунку індексу, підлягає затвердженню Біржовим радою ПАТ «Українська біржа» [43].

Оцінка вартості акцій здійснюється на основі такої інформації:

- обсяги купівлі-продажу акцій на біржі;
- частота підписання контрактів на біржі;
- наявність покупців та продавців цінних паперів;
- капіталізація акціонерного товариства;
- величина доходу за проведеними операціями;
- інші фактори.

Визначення переліку цінних паперів, які увійдуть до бази індексу, здійснюється з урахуванням статистичної інформації за попередні періоди.

Структура Індексу акцій даних флагманів української економіки представлена на рис. 2.1. Найбільш надійним емітентом є Мотор Січ, фондовий індекс якого має найвищий показник у структурі Індексу українських. Друге місце посідає Центренерго, фондовий індекс якого у структурі українських акцій

становить 22 %. Укрнафта й Райффайзен Банк Аваль поділяють третє місце за рівнем фондового індексу.

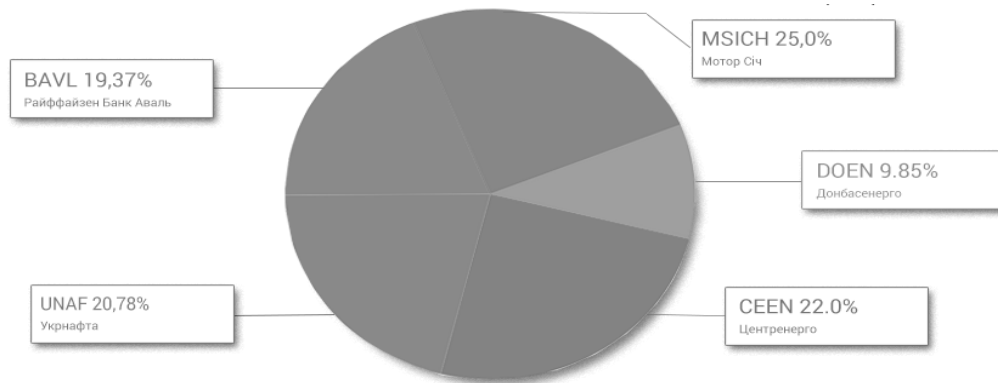


Рис. 2.1. Структура Індексу українських акцій (UXI)

Джерело: побудовано за даними: СвітІнвест <https://svitinvest.com.ua/torgivlya-na-birzhi/spot-rinok-akci%D1%97/> [41].

Відслідкувати динаміку ринку акцій в цілому, а отже і стан української економіки, можна через зміну Індексу українських акцій (UXI). Проте слід зважати на те, що ринок цінних паперів є випереджальним показником поступу економіки країни. Спершу міняється величина фондового індексу, а потім прослідковуються зміни в реальному секторі економіки. Якщо в економіці проблеми, то спочатку відбувається падіння фондових індексів, а потім наслідки кризи відображаються в економічній і фінансовій сфері .



Рис. 2.2. Динаміка Індексу українських акцій, 2012-2022 рр.

Джерело: побудовано за даними Української біржі: <http://www.ux.ua/ua/index/stat/dailyhistory.aspx?code=UX> [8, 9].

Динаміка Індексу українських акцій, до якого увійшли такі вітчизняні компанії як ПАТ “Райффайзен Банк Аваль”, ПАТ “Мотор Січ”, ПАТ “Центренерго”. ПАТ “Донбасенерго”, ПАТ “Укрнафта” проілюстровано на рис. 2.2. Дані рис. Свідчать про істотне зниження Індексу українських акцій починаючи з 2014 р. Таку ситуацію можна пояснити початком збройної військової агресії з боку рф та анексією частини території України. У 2017-2019 рр. спостерігалось певне зростання вартості акцій українських компаній. Проте з 2019 р. розпочалося чергове падіння зумовлене епідемією COVID-19, а з лютого 2022 р. – війною рф проти України.

Отже, стан розвитку ринку акцій в Україні засвідчив високу волатильність. Складна військово-політична ситуація в країні не сприяла формуванню надійного та високоліквідного ринку цінних паперів. Ситуація 2021 р. довела, що очікування військової агресії поступово зменшувала вартість українських компаній, а початок військових дій фактично призупинив функціонування фондового ринку.

Висновки до розділу 2

1. Проведене дослідження довело, що ринок акціонерного капіталу є механізмом перерозподілу фінансових ресурсів від інвестора до емітента даного виду цінних паперів. Рішення про доцільність інвестицій буде залежати від надійності та платоспроможності емітента акцій. Реалізувати потребу в інвестуванні коштів можна на офіційних операторах ринку цінних паперів – біржах та позабіржових фондових торгівельних системах: «Перспектива», Українська біржа, УМВБ та «ПФТС».

2. Аналіз вітчизняного ринку акцій показав, що наразі його лідерами є такі емітенти як Мотор Січ, Центренерго, Райффайзен Банк Аваль, Укрнафта, Миронівський Хлібопродукт. Купити акції цих акціонерних товариств можна як на Українській біржі, так і на Лондонській фондовій біржі. Найбільш надійним емітентом є Мотор Січ, фондовий індекс якого має найвищий показник у структурі Індексу українських компаній.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ АКЦІЙ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Фондовий ринок в Україні переживає досить складні часи. На фоні військової агресії, яка триває з лютого 2022 р. прогнозувати стан його розвитку на перспективи вдається вкрай складним завданням. Саме тому нами було прийнято рішення перспективи розвитку ринку акцій в Україні розглянути через призму світового досвіду. В першу чергу дослідження було спрямоване на вивчення європейських та американських підходів та принципів до організації й функціонування ринку цінних паперів.

Створення єдиного ринку фінансових послуг є одним із ключових завдань країн ЄС. Наразі Європа намагається максимально лібералізувати фінансові послуги, в тому числі операції з цінними паперами. Проте окреслені процеси реалізуються досить повільно через політичні диспути та правові колізії. Повільні темпи реформування фінансових послуг гостро відчуються перш за все ринки цінних паперів Європи. Хоча впродовж останнього десятиліття відбулося певне зростання ринку акцій, він ще не досяг обсягів Сполучених Штатів Америки. Європейський центральний банк (ЄЦБ) підрахував, що загальна капіталізація європейського фондового ринку становить лише половину рівня США [45].

Проблеми зі створення спільного ринку акцій для всіх країн членів ЄС має певні негативні наслідки для економіки. По-перше, це зменшує конкурентоздатність європейських акцій порівняно з Американськими. Хоча акції є ефективними інструментами перерозподілу капіталу, шляхом через мобілізацію і управління заощадженнями. Розмір і міцність фондових ринків США є ключовим фактором міцної економіки Америки впродовж останнього десятиліття. Доступ до дешевого капіталу допоміг створити активний венчурний капітал для промисловості і дозволив США стати лідером у створенні високотехнологічного бізнесу. Це особливо помітно у програмному забезпеченні

і створенні біотехнологічних підприємств, які, роблять внесок для економічного зростання в майбутньому [45].

Принципи функціонування ринків акцій в країнах ЄС і США представлено на рис. 3.1.

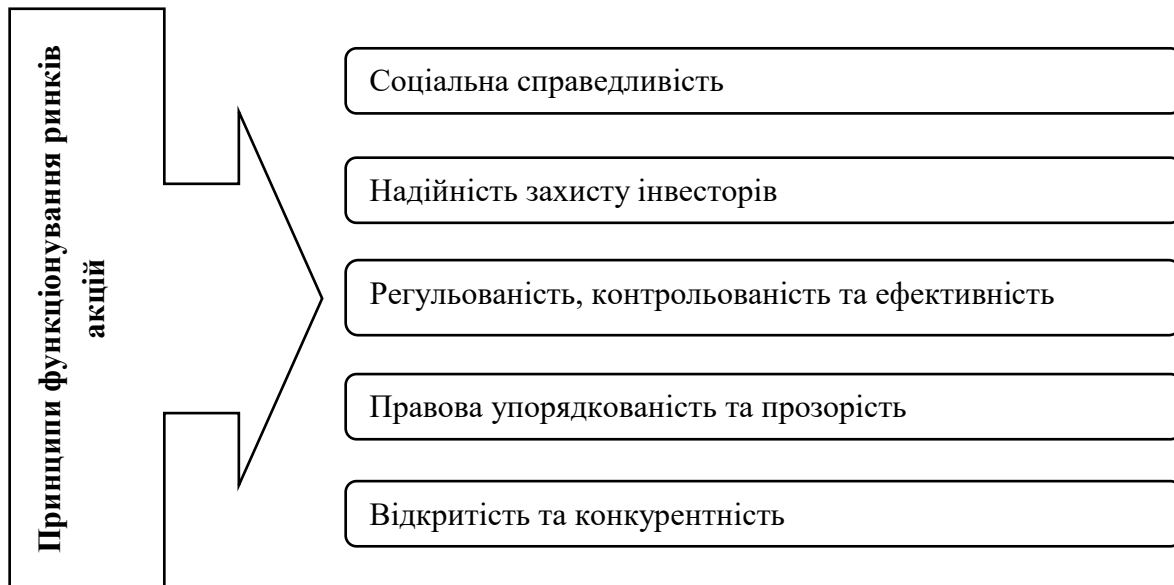


Рис. 3.1. Принципи функціонування ринків акцій в країнах ЄС і США

Джерело: авторська розробка.

Соціальна справедливість, надійність захисту інвесторів, урегульованість і контрольованість є першоосновою функціонування ринків акцій в країнах з розвиненими економічними системами. Значна увагу при цьому приділяється правовій упорядкованості та прозорості ринків цінних паперів. Відкритість та конкурентність є визначальними принципами, без яких функціонування фондових ринків у цих країнах є неможливим.

До недавнього часу існувало тверде переконання, що фондові ринки були другорядним чинником росту економіки, а не основним фактором. Фінансові послуги в цілому розглядалися як пасивні операції, які слугували для забезпечення потреб бізнесу. У Європі, де банки домінують у фінансуванні бізнесу через емісію боргових зобов'язань і кредитування, деякі економісти не розглядали акціонерний капітал ринки як основу сталого економічного розвитку. Вони вважали, що акціонери більш зацікавлені у швидких прибутках, ніж у

довгостроковому зростанні бізнесу. Однак економічний досвід останніх років нівелював цю точку зору. Такі країни, як Японія та Німеччина, де банківський сектор є сильним, більше відставали від економік країн, заснованих на акціонерному капіталі, особливо Сполучених Штатів Америки. Світовий досвід доводить, що акціонери є ліпшими менеджерами й швидше реагують на ринкові виклики, а отже можуть забезпечити процвітання компанії в довгостроковій перспективі. Ця точка зору підтверджується дедалі більшою кількістю емпіричних доказів, що говорить про те, що фінансові ринки загалом і фондові ринки, зокрема, є ключовими елементами загального покращення темпів економічного зростання.

На разі на акції корпорацій на фондових ринках США показують позитивну динаміку до зростання. Рух фондових індексів корпорацій у США мають сприятливий вплив і на фондові індекси європейських компаній. Динаміку ключових фондових індексів американських компаній представлено на рис. 3.2.



Рис. 3.2. Динаміка фондових індексів S&P, DOW Jones, NASDAQ у липні-листопаді 2022 р.

Джерело: ілюстрація з сайту SMIDA:

<https://smida.gov.ua/news/publications/ogladrinkuakcijstanomna5listopada2022roku>. [6, 7].

Графік загальноєвропейського широкого індексу STOXX 600 проілюстровано на рис. 3.3.



Рис. 3.3. Динаміка загальноєвропейського широкого індексу STOXX 600 у травні-листопаді 2022 р.

Джерело: ілюстрація з сайту SMIDA:

<https://smida.gov.ua/news/publications/ogladrinkuakcijstanomna5listopada2022roku>. [6, 7].

Попри позитивну динаміку світових фондових ринків, в Україні ринок цінних паперів переживає скрутні часи. Військова агресія та терористичні атаки на вітчизняну енергетичну систему мали негативний вплив на вартість акцій українських компаній. Перспективи розвитку ринку акцій в Україні пов'язані з завершенням війни. Така ситуація відкріє шлях для інвестицій, а отже вартість акцій українських компаній знов зросте у ціні. Крім того перспективи обігу акцій на європейських та американських фондових біржах в рази збільшать можливість нарощення капіталу вітчизняних компаній. Безумовно перспектива інтеграції з ЄС теж матиме позитивний вплив на розвиток ринку акцій. Безумовно адаптація вітчизняного законодавства та механізмів функціонування ринку акцій до вимог та стандартів ЄС потребуватиме певного часу, проте можливості, які після цього відкриються для українських підприємств превалюють над ймовірними труднощами.

В процесі дослідження, з метою оцінки перспектив розвитку ринку акцій в Україні й на основі динаміки Індексу українських акцій, нами були зроблені прогнозні розрахунки до кінця 2022 р. вартості акцій компаній, що увійшли до бази індексу (рис. 3.4).

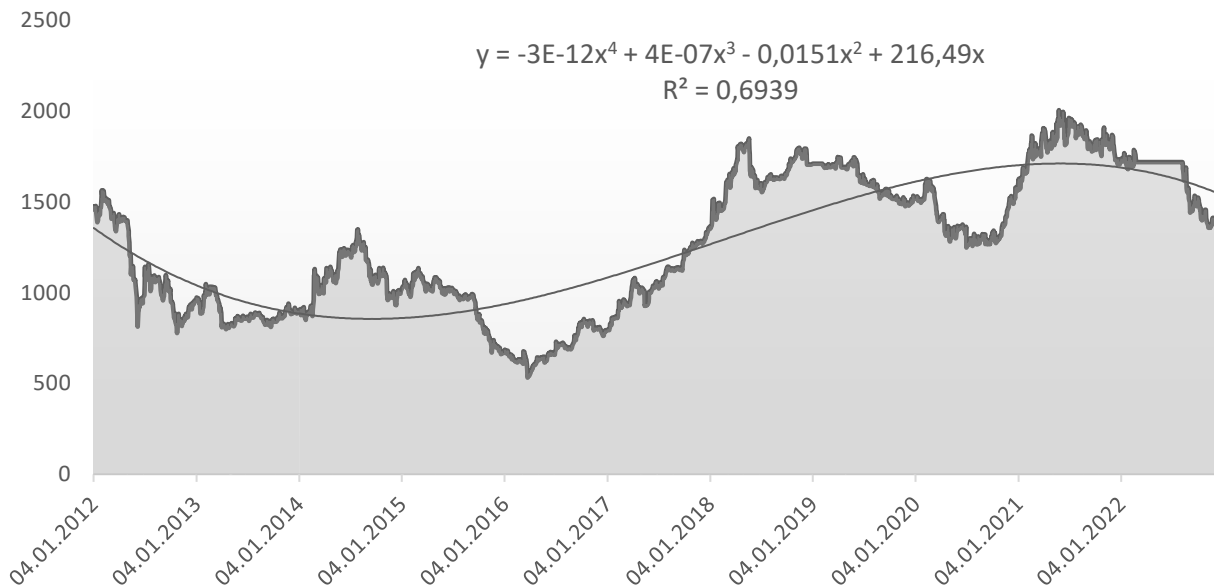


Рис. 3.4. Прогноз динаміки Індексу українських акцій до кінця 2022 р.

Джерело: побудовано за даними Української біржі:
<http://www.ux.ua/ua/index/stat/dailyhistory.aspx?code=UX> [43].

Проведений аналіз засвідчив, що до кінця року вартість акції українських компаній, які відображає зазначений індекс, буде зменшуватися. Свідченням цьому є проілюстрована на рис. 3.4. лінія тренду, яка із середнім ступенем достовірності, про що свідчить $R^2=0,6939$, засвідчує достовірність отриманих результатів. Підтвердженням даних висновків може слугувати і графічна ілюстрація поведінки лії тренду, яка починаючи з січня 2022 р. впевнено демонструє динаміку до зниження.

Отже, проведене дослідження доводить, що ринок акцій в Україні переживає скрутні часи. Проте перспективи його розвитку безпосередньо пов'язані з розв'язанням військово політичних проблем в країні й входженням до співдружності європейських держав. Адаптація вітчизняного законодавства до потреб акціонерів і у зв'язку з євроінтеграційними перспективами пришвидшить процеси становлення вітчизняного ринку акцій.

Висновки до розділу 3

1. Встановлено, що фінансові ринки європейських країн мобілізують фінансові ресурси переважно через банківську систему, в той час як ринки Сполучених Штатів Америки переважно зорієнтовані на емісію та обіг цінних паперів. Таким чином, американський фондовий ринок є потужним інструментом формування капіталу переважної більшості компаній. Доведено, що наразі ринок акцій американських компаній в декілька разів переважає аналогічний ринок ЄС.

2. Світовий досвід доводить, що акціонери є ліпшими менеджерами й швидше реагують на ринкові виклики, а отже можуть забезпечити процвітання компанії в довгостроковій перспективі. Ця точка зору підтверджується дедалі більшою кількістю емпіричних доказів, що говорить про те, що фінансові ринки загалом і фондові ринки, зокрема, є ключовими елементами загального покращення темпів економічного зростання. На разі на акції корпорацій на фондових ринках США показують позитивну динаміку до зростання. Рух фондових індексів корпорацій у США мають сприятливий вплив і на фондові індекси європейських компаній.

3. Доведено, що попри позитивну динаміку світових фондових ринків, в Україні ринок цінних паперів переживає скрутні часи. Військова агресія та терористичні атаки на вітчизняну енергетичну систему мали негативний вплив на вартість акцій українських компаній. Перспективи розвитку ринку акцій в Україні пов'язані з завершенням війни. Така ситуація відкриває шлях для інвестицій, а отже вартість акцій українських компаній знов зросте у ціні. Крім того перспективи обігу акцій на європейських та американських фондових біржах в разі збільшать можливість нарощення капіталу вітчизняних компаній. Безумовно перспектива інтеграції з ЄС теж матиме позитивний вплив на розвиток ринку акцій.

ВИСНОВКИ

1. Встановлено, що ключовим елементом ринку цінних паперів є ринок акцій. Метою функціонування ринку акцій є перерозподіл капіталу між різними сегментами та секторами економіки з використанням такого фінансового інструменту як акції. Завдяки емісії та розповсюдженню акцій, акціонерні товариства мають змогу акумулювати та залучати у господарський обіг вільний фінансовий капітал, що обертається на фінансовому ринку.

2. Доведено, що значні обсяги операцій з акціями дозволили виокремитися їм у окремий сегмент ринку цінних паперів. Головне призначення ринку акцій – капіталізація акціонерних товариств, а його ключовими учасниками є емітенти, інвестори та професійні учасники. Професійну діяльність на цьому ринку провадять дилери, брокери, депозитарні установи, торговці та інші фінансові установи, які мають відповідні ліцензії.

3. Обґрунтовано, що професійні учасники забезпечують ліквідність ринку акцій, купуючи й продаючи даний вид цінних паперів вони створюють попит і пропозицію, а відповідно і конкуренцію на ринку. Від проведення таких операцій додана вартість формується на кожному етапі купівлі-продажу акцій, а отже кожен з учасників отримує свою частку прибутку. Акцентовано увагу на тому, що саме діяльність професіоналів сприяє розвитку ринку акцій й формує його конкурентні переваги серед інших сегментів ринку цінних паперів.

4. Аргументовано, що ринок акціонерного капіталу є механізмом перерозподілу фінансових ресурсів від інвестора до емітента даного виду цінних паперів. Рішення про доцільність інвестицій буде залежати від надійності та платоспроможності емітента акцій. Реалізувати потребу в інвестуванні коштів можна на офіційних операторах ринку цінних паперів – біржах та позабіржових фондових торговельних системах: «Перспектива», Українська біржа, УМВБ та «ПФТС».

5. Доведено, що лідерами вітчизняного ринку акцій є такі емітенти як Мотор Січ, Центренерго, Райффайзен Банк Аваль, Укрнафта, Миронівський

Хлібопродукт. Купити акції цих акціонерних товариств можна як на Українській біржі, так і на Лондонській фондовій біржі. Найбільш надійним емітентом є Мотор Січ, фондовий індекс якого має найвищий показник у структурі Індексу українських компаній.

6. Встановлено, що фінансові ринки європейських країн мобілізують фінансові ресурси переважно через банківську систему, в той час як ринки Сполучених Штатів Америки переважно зорієнтовані на емісію та обіг цінних паперів. Таким чином, американський фондовий ринок є потужним інструментом формування капіталу переважної більшості компаній. Доведено, що наразі ринок акцій американських компаній в декілька разів переважає аналогічний ринок ЄС.

7. Світовий досвід доводить, що акціонери є ліпшими менеджерами й швидше реагують на ринкові виклики, а отже можуть забезпечити процвітання компанії в довгостроковій перспективі. Ця точка зору підтверджується дедалі більшою кількістю емпіричних доказів, що говорить про те, що фінансові ринки загалом і фондові ринки, зокрема, є ключовими елементами загального покращення темпів економічного зростання. На разі на акції корпорацій на фондових ринках США показують позитивну динаміку до зростання. Рух фондових індексів корпорацій у США мають сприятливий вплив і на фондові індекси європейських компаній.

3. Доведено, що попри позитивну динаміку світових фондових ринків, в Україні ринок цінних паперів переживає скрутні часи. Військова агресія та терористичні атаки на вітчизняну енергетичну систему мали негативний вплив на вартість акцій українських компаній. Перспективи розвитку ринку акцій в Україні пов'язані з завершенням війни. Така ситуація відкріє шлях для інвестицій, а отже вартість акцій українських компаній знов зросте у ціні. Крім того перспективи обігу акцій на європейських та американських фондових біржах в разі збільшать можливість нарощення капіталу вітчизняних компаній. Безумовно перспектива інтеграції з ЄС теж матиме позитивний вплив на розвиток ринку акцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дема Д. І. Фінансовий ринок: навч. посібник / Д. І. Дема, І. В. Абрамова, Л. В. Недільська. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 448 с.
2. Ємельянова Л. Рівень розвитку фондового ринку та інвестиційна привабливість України. ПУ "Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій", *Економічний науково-практичний журнал "Причорноморські економічні студії"*. Том 2. Випуск 50. 2020. С. 220.
3. Загальна інформація щодо обігу цінних паперів на неорганізованому ринку. Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/2018/11/22/byuleteny-shtodo-stanu-rinku-tsnnih-paperv-zhovteny-2018/> (дата звернення: 02.09.2022)
4. Загальна інформація щодо обігу цінних паперів на організованому ринку. Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/2018/11/22/byuleteny-shtodo-stanu-rinku-tsnnih-paperv-zhovteny-2018/> (дата звернення: 02.09.2022)
5. Заславська О. І. Проблеми та перспективи розвитку фондових бірж в Україні. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2015. Вип. 2. С. 310-315.
6. Звіт НКЦПФР за 2018-2021 рр. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів і фондового ринку. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/zvit_2018.pdf (дата звернення: 20.08.2022)
7. Зоценко О. Вплив глобалізаційних процесів на Український ринок акцій. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2020. Вип. 6. С. 52-55.
8. Індекс ПФТС. Сайт фондової біржі ПФТС. URL: <https://pfts.ua/trade-info/indexes> (дата звернення: 28.10.2022).
9. Індекс українських акцій (індекс UX). Українська біржа. URL: <http://www.ux.ua/ua/index/ux/> (дата звернення: 28.08.2022)

10. Ісхакова О.М., Проценко К.В., Стовбун А.О. Стан та перспективи розвитку фондового ринку в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 12 (39). С. 752-755.
11. Калинець К. С. Особливості розвитку та динаміка функціонування фондових бірж в Україні. *Регіональна економіка*. 2018. № 3. С. 189-197.
12. Калинець К. С. Особливості розвитку та динаміка функціонування фондових бірж в Україні. *Регіональна економіка*. 2018. № 3. С. 189-197.
13. Калинець К.С. Теоретичні аспекти визначення ефективності функціонування фондової біржі в Україні. *Економіка і регіон*. 2018. № 4. С. 195-199.
14. Калюга О. О. Фондовий ринок, як елемент фінансового ринку. Теорія та практика державного управління. 2017. №1(56). С. 1-5.
15. Квіта Г. М. Тенденції розвитку торгівлі цінними паперами на фондових біржах. *Технології та дизайн*. 2015. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2015_4_18
16. Козоріз М.А. Капіталізація фондових бірж України: особливості та проблеми. *Регіональна економіка*. 2014. № 4. С. 157-162.
17. Корягін М.В. Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку : монографія. Львів: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2021. 261 с.
18. Коханчук Ю. Теоретичні аспекти формування та функціонування ринку акцій. *Збірник праць учасників VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Фінансові інструменти регіонального розвитку» (3 листопада 2022 р.)*. Житомир : Поліський національний університет, 2022. С. 245-248.
19. Коханчук Ю. Перспективи розвитку ринку акцій в Україні з урахуванням світового досвіду. *Студентська науково-практична конференція «Студентські наукові читання – 2022» за результатами I туру Всеукраїнського*

конкурсу студентських наукових робіт. Житомир : Поліський національний університет, 2022. С. 20-24.

20. Коханчук Ю., Стоцький В., Роль ринку акціонерного капіталу у формуванні інвестиційної політики підприємств». *Матеріали VI науково-практичної студентської конференції «Фінансове забезпечення економіки»* (20 червня 2022 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2022. С. 69-73.

21. Кравченко А. С. Сучасний стан біржового фондового ринку України. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2017. Вип. 4. С. 44-51.

22. Краснова І. В. Фондовий ринок в Україні: стан та перспективи розвитку. *Проблеми економіки*. 2019. № 1. С. 129-134.

23. Лепа Я. С. Аналіз стану та перспективи розвитку ринку цінних паперів в Україні. Збірник тез доповідей. 2022. С. 81. URL.: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/attachments/2022/27351/importantdoc/mipu-2022_1.pdf

24. Мошенський С. З. Глобальний ринок акцій у 1990-і роки. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2017. Вип. 2. С. 55-59.

25. Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE): визначення, як це працює, історія. URL.: <https://www.investopedia.com/terms/n/nyse.asp> (дата звернення: 11.08.2022)

26. Офіційний сайт Світового банку. URL.: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=US>. (дата звернення: 11.07.2022)

27. Петик Л.О. Сучасний стан фондового ринку в Україні. Національний лісотехнічний університет України. 2015. Вип. 25.1. С. 344-350.

28. Про акціонерні товариства. Закон України N 50-51, ст. 384 URL.: <http://zakon5.rada.gov.ua>

29. Про затвердження Положення про функціонування фондових бірж. Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 1688 (зі

змiнами i доповненнями) вiд 22.11.2012 р. URL:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z2082-12>

30. Про цiнні папери та фондовий ринок. Закон України № 3480-IV в редакцiї вiд 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15?lang=uk>

31. Редзюк Є. Вплив економiчних процесiв i державного регулювання на розвиток фондової бiржi. *Дослiдження мiжнародної економiки*. 2021. Вип. 4. С. 76-88.

32. Ринок фiнансових послуг: навч. посiбник / Д.І Дема, І.В. Абрамова, І.А. Шубенко, Л.В. Недiльська, В.М. Трокоз. Житомир: ЖНАЕУ, 2013. 370 с.

33. Розвиток фiнансового ринку в умовах глобалiзацiї. URL: http://gufer.net/finance_market/20_tendencyi_rozvitku_fnansovogo_rinku_ukrayini_v_umovah_globalzacyi.html

34. Рощина Н. В., Товмасян В. Р., Посудiєвський Д. О. Проблеми та перспективи формування фондових бiрж в Україні. *Економiчна наука*. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2015/8.pdf (дата звернення: 28.08.2019).

35. Рубан О. І. Перебудова бiржової системи України як запорука успішного розвитку ринку акцiй. *Фондовий ринок*. 2018. № 33. С. 12-17.

36. СвiтІнвест. Офiцiйний сайт. URL.: <https://svitinvest.com.ua/torgivlya-na-birzhi/spot-rinok-akci%D1%97/> (дата звернення: 11.10.2022)

37. Семенкова О. В. Криза на фондовому ринку i новi можливостi для фiнансування пiдприємств за допомогою бiржових облiгацiй. *Фiнансовий менеджмент*. 2014. № 3. С. 36-46.

38. Сiчко Л. Особливостi органiзацiйно-правової форми фондової бiржi в Україні. *Пiдприємництво, господарство i право*. 2016. № 1. С. 108-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_1_20

39. Степанчук С.С. Особливостi регулювання бiржового фондового ринку в Україні. *Економiка та держава*. 2016. № 2. С. 59-60.

40. Стецько М. Ринок акцій у формуванні структур корпоративного типу в економіці України. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. URL.: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/179.pdf>
41. Строковий ринок. Сайт Української біржі. URL: <http://www.ux.ua/s209> (дата звернення: 08.09.2022).
42. Сядриста І. І. Ознаки поняття "акціонерна відповідальність". Прикарпатський юридичний вісник. 2020. Вип. 5. С. 71-74. URL.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2020_5_15
43. Українська фондова біржа. Офіційний сайт. <http://www.ux.ua/ua/index/ux/> (дата звернення: 01.10.2022)
44. Шевченко О. М. Аналіз тенденцій розвитку фондових бірж у світі та Україні. *Економіка і регіон*. 2021. № 4. С. 73-76.
45. Шимко О. І. Перспективи розвитку фінансового ринку. 2022. URL.: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/90055/1/Shimko_ac_rob
46. Яковенко Г. С. Фондовий ринок: сучасний стан та перспективи розвитку. *Мастеріум*. 2018. № 56. С. 105-108.